

ŞUBAT 2023

DEPREM NEDENİYLE ADIYAMAN'DA YARDIM FAALİYETLERİNDE YER ALMAK İÇİN BULUNAN GÖNÜLLÜLERİN UĞRADIĞI İDDİA EDİLEN İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE İLİŞKİN İNCELEME VE TESPİT RAPORU

Diyarbakır Barosu Başkanlığı
Özgürlük için Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi
İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi

ÖZGÜRLÜK İÇİN
HUKUKÇULAR
DERNEĞİ

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ
"İnsan, haklarıyla insandır"

İçindekiler Bölümü

11/02/2023 TARİHİNDE DEPREM NEDENİYLE ADIYAMAN'DA GÖNÜLLÜ YARDIM FAALİYETLERİNDE YER ALMAK İÇİN BULUNAN Y.A, İBRAHİM TANRIVERDİ, RECEP TANRIVERDİ, AYDIN TANRIVERDİ VE ERHAN TANRIVERDİ'NİN UĞRADIĞI İDDİA EDİLEN İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE, KASTEN YARALAMA, KASTEN İNSAN ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS, GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA, YAĞMA, HAKARET VE TEHDİT SUÇLARINA İLİŞKİN İNCELEME VE TESPİT RAPORUDUR.

01

OLAY

02

HEYETİN
OLUŞUMU

02

BAŞVURUCULARIN
BEYANI

06

HEYETİN GÖZLEMİ

06

HEYETİN
TESPİTLERİ VE
YASAL
DÜZENLEMELER

10

SONUÇ VE
ÖNERİLER

OLAY

“Polis gönüllülere işkence edip şehrin dışına attı” başlığı ile basına yansıyan haberlerde özetle; 6 Şubat’ta meydana gelen depremden sonra afet bölgesinde birçok gönüllünün çalışmada bulunduğu, Y.A., İbrahim TANRIVERDİ, Recep TANRIVERDİ, Aydın TANRIVERDİ ve Erhan TANRIVERDİ’nin de Adıyaman’da yardım faaliyeti amacıyla bulunduğu, jandarmanın başvuru sahiplerini şüpheli bulması üzerine kolluk kuvveti tarafından alıkonuldukları, başvuru sahiplerinin işkence ve kötü muameleye uğradıkları, kafalarına silah dayandığı, ağır hakaretlere maruz kaldıkları ve tehdit edildikleri, üzerlerine su dökülüp çıplak şekilde şehir dışına atıldıkları ve kolluk kuvvetleri tarafından başvuru sahiplerinin telefonlarına el konulduğu, telefonunu saklamayı başaran bir gönüllünün arkadaşı ile iletişime geçmesi üzerine Kriz Koordinasyon Merkezi’nde bulunan avukatların ve diğer çalışanların bölgeye gittikleri, ilk tedavinin Kriz Merkezinde sağlandığı, ertesinde Adıyaman Devlet Hastanesi’ne giden başvuru sahiplerinin işlem yapılamadığı gerekçesiyle rapor ve tedaviye erişim sağlayamadığı bu sebeple Besni Devlet Hastanesi’ne gitmek zorunda kaldıkları, Aydın TANRIVERDİ’nin Dicle Üniversitesi Hastanesi’ne sevk edildiği belirtilmektedir.

Medyaya yansıyan görüntülerin incelenmesinde:

- Başvuru sahiplerinin şehir dışında buldukları görülmektedir.
- Üzerlerinde iç çamaşırı haricinde herhangi bir kıyafet bulunmadığı görülmektedir.
- Saçlarının ve iç çamaşırıların ıslak olduğu görülmektedir.
- Kulak ve burun bölgelerinde soğuk sebebiyle oluştuğu düşünülen morluk ve kızarıkların olduğu ve titredikleri görülmektedir.
- Uzun süre boyunca soğuğa maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.
- Sırt, göğüs, bacak ve yüz bölgelerinde açık işkence izlerinin bulunduğu görülmektedir.
- Yayınlanan görüntülerde başvuru sahiplerinin adının bulunduğu ve kaymakamlık mührünü taşıyan Adıyaman’da gönüllü faaliyette bulunacak kişilerin listelendiği gönüllü izin belgesinin yer aldığı görülmektedir.

HEYETİN OLUŞUMU

11/02/2023 tarihinde Diyarbakır'dan Adıyaman'a giden çalışmalara dahil olan afet yardım gönüllülerine işkence uygulandığına dair yayınlanan görüntülerin ve haberlerin ardından işkence ve kötü muameleye uğrayan Y.A., İbrahim TANRIVERDİ, Recep TANRIVERDİ, Aydın TANRIVERDİ ve Erhan TANRIVERDİ, Diyarbakır Barosu ve Özgürlük için Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunmuştur.

12/02/2023 tarihinde Diyarbakır Barosu İşkence ve Kötü Muameleyi İzleme ve Önleme Komisyonu ve Özgürlük için Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi'nden oluşan heyet tarafından işkence ve kötü muameleye uğrayanlar ile görüşülmüş olay öyküsü alınmıştır.

Diyarbakır Barosu İşkence ve Kötü Muameleyi İzleme ve Önleme Komisyonu, Özgürlük için Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır Temsilciliği ve İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'nin hukukçuları tarafından oluşturulan heyet kişilerin onayıyla olaya ilişkin adli süreçleri takip etmek için ortak çalışma kararı almışlardır.

BAŞVURUCULARIN BEYANI

12/02/2023 tarihinde başvurucular ile gerçekleştirilen görüşmede başvurucular olay öyküsünü aşağıda belirtilen şekilde aktarmışlardır.

“Diyarbakır ili Çınar ilçesi Çümçelik köyünden, yaşanan deprem sebebiyle Adıyaman'a gönüllü olarak gitmek üzere bizlerin de aralarında bulunduğu 34 kişi Çınar Kaymakamlığından muhtar aracılığı ile gönüllü izin belgesi aldık. Bu belgeyi bizler bizzat almadık. D. A. isimli kişi Çınar Kaymakamlığından alıp biz 34 kişinin oluşturduğu whatsapp grubuna fotoğraf olarak gönderdi. Muhtarın bu işlemler için D. A. ile iletişime geçtiğini biliyoruz. Bu izin belgesinde bizlerin isimleri ile birlikte ayrıca gidiş ve dönüşümüzü sağlayacak araç bilgileri de yer almaktadır.

Bizim araçlarımızın gidiş dönüş için mazot masrafını da D.A. karşıladı. İzin belgelerimiz hazırlandıktan sonra 2 tır yardım malzemesi (yardım malzemelerini köylülerin arasında topladık) ile birlikte Adıyaman'a vardık. Burada kaldığımız 2 günlük süreç içerisinde hem tırlarda bulunan yardım malzemelerini oradaki depremzedelere dağıttık hem de deprem sebebiyle oluşan enkazlarda kurtarma çalışmalarına katıldık. 34 kişi olarak gittiğimiz ekipten bir kısım arkadaşımız perşembe günü geri kalanlarımız da cuma günü Diyarbakır'ın Çınar ilçesindeki ikametlerimize geri döndük.

11/02/2023 tarihinde ise 7 kişi (Recep TANRIVERDİ, İbrahim TANRIVERDİ, Erhan TANRIVERDİ, Y.A., Aydın TANRIVERDİ'nin de aralarında bulunduğu) yeniden yardım etme amacıyla Diyarbakır'ın Çınar ilçesi Çümçelik köyünden FİORİNA marka araç ile Adıyaman'a gittik. Burada anayol üzerindeki birden fazla enkazda AFAD görevlileri ile birlikte arama kurtarma çalışmalarına katıldık. Çalışmalar sırasında üzerimizde gönüllü çalışan olduğumuzu gösterir yeleklerimiz bulunmaktaydı. Çalıştığımız enkazlardan birinde kepçe ile yapılan çalışma sırasında hayatını kaybedenlere ait olan bir ceset çıktı. Kimse karışmıyordu. 4-5 kişi cenazeyi aldık, ceset torbasına koyduk. Tekrar enkaza döndük. Sonra sivil bir şahıs yanımıza gelerek enkazda yakınları bulunan aileler tarafından hakkımızda şikayet olduğu gerekçesiyle bizleri aldı. Bu sivil şahıslar o ana kadar enkazda değildiler. Bu sırada enkazın çevresinde bulunan vatandaşlar bizim çalışan olduğumuzu söylemelerine rağmen bizi aldılar. Sivillerden biri önümüzde diğeri arkamızdaydı. Arkamızda olanın elinde kazma vardı. 'Abi bu kazma nedir?' diye sorunca 'Kaçarsanız kafanıza vurayım diye.' dedi bu sivil şahıslardan biri. Sivil şahıs bizi jandarmaya teslim edip gitti. Jandarma ve polis aldı bizi. "Diyarbakır bitti de buraya mı geldiniz?" dediler. Kimliklerimize ve izin belgelerimize baktılar. Üstümüzü aradılar. Bizi karanlık bir çadıra götürdüler. Biri bize aracınızı gösterin dedi. Bir arkadaşımız şu an hastanede olan (Aydın TANRIVERDİ) aracı göstermeye götürdü. Araca varmadan bizi oyalıyorsunuz diye arkadaşımızı tekrar çadıra getirdiler. Çadırda 4-5 jandarma ve 1 polis vardı. Çadırda bizi tekme tokat vurdular. Bu kişiler çadırda ilk andan itibaren var olan kişilerdi. Biz onları polis zannettik, ifade falan alınacak zannettik. Suçsuzuz dedik. 'Siz suçsuzsanız sizin ayaklarınızın altını öpecem' dedi.

Polis ve jandarma bizi darp ettikten sonra minibüse koydular. Bizi darp edenlerden 2 jandarma da minibüse bizimle bindi ve karakola girdi. İçlerinde bir komutan karakola yetişene kadar biri kıpırdarsa kafalarına sık dedi. Çadırda bizi bir saat kadar tuttular. Dövdükten sonra araca bindirip minibüsle karakola götürdüler. Bu minibüs 19 kişilik köy minibüsü gibi beyaz renkliydi. Şoförü sivildi hatta Zazaca konuşuyordu. Şoförün yanında bir sivil daha vardı. Araçta 2 asker ve polis vardı. Bizi emniyet binasına götürdüler. Yani bize emniyet binası olarak söylendi. Girişte kafamız öne doğru eğik olduğu için tabelayı göremedik. Adıyaman'ın çıkışına doğru götürmüşlerdi. Saat akşam on civarıydı. Emniyette kimliklerimizi aldılar. Zemin katta girişte koridorda kendi cep telefonları ile kamera kaydı açarak sopa, yumrukla, fırça sapı ile darp ederek 'Siz hayvansınız' 'Siz insan değilsiniz', 'Nerelisiniz ne bok yemeye geldiniz, hırsızlık için geldiniz' diyorlardı. Otuzdan fazla kişi vardı. Polislerin çoğunluğu sivildi. 1 dakika falan durup nerelisiniz deyip yeniden darp ediyorlardı. Karakolda bizi farklı farklı dakikalarda yaklaşık 30 kişi darp etti. Sonrasında bizi soydular. Sadece üstümüzde donlarımız kaldı. Bu sırada telefonlarımızı, kimliklerimizi, cüzdanlarımızı, her şeyimizi aldılar. Dışarıdan gelenler de vardı. Bir yerde jandarma görevlilerinden birinin polise Yunus diyerek seslendiğini duydum. Bu polisin yüzü tıraşlı, kafasında bere olduğunu hatırlıyorum. Tekrar görürsem teşhis edebiliriz. Kendilerine nerelisiniz diye soran şahsın kepli, ak sakallı, büyük bir kişi olduğunu da tahmin ediyorum. Emniyet binası olarak bildiğimiz bu binada herhangi bir belge imzalamadık. Bizi üzerimizde bir şey olmadan, elbiselerimizi giymemize müsaade etmeden dışarı çıkarıp minibüse attılar. Darp edenler arasından biri "Bunlar tamamdır, iyice yumuşattık, çıkaralım artık" dedi. Biz 1 saat kadar burada işkenceye maruz kaldık. Bindirdikleri minibüs ilk verilen araç ile aynıydı. Araca bininceye kadar dövdüler. Araçta koltuklara oturmamıza izin vermediler. Araç koridorunda üst üste attılar, üzerimize ayaklarıyla basıyorlardı. Biri bizden "Biz orospu çocuğuyuz." diye bağırmanızı istedi. Kafamızı kaldırmamıza izin vermiyorlardı. Bizi öldürecekler korkusu ile biz de tekrarladık. Çıplak halde ve yüzümüz öne eğik halde tuttukları için minibüsün içinde kameraya çekip çekmediklerini kimlerin silahının olduğunu görmedik.

Bizi Şanlıurfa yoluna doğru götürüyorlardı. Bizi jopla, tekmeyle dövüyorlardı. Kendimizi anlatmaya çalıştıkça dövüyorlardı. 10 km boyunca sürdüler aracı. Araç içerisinde “Siz orospu çocuğusunuz, vatan hainisiniz” diyorlardı. Çıplak halde ve bizi boş bir alana attılar. Saat gece 12’ye geliyordu. Üzerimizde iç çamaşırlarımız dışında hiçbir şey yoktu. Kişi başı 5 litre olan sular vardı yanlarında. Sırayla sürünün dediler, anayoldan çıkan bir yolda üzerimize su döküp sürünün dediler. Sonra kimliklerimizi verip koşun dediler. Üzerimize su döktükleri pet şişelerini bu olay yerine attılar. Bunları söyleyenlerin üzerinde resmi kıyafet vardı. Üzerimizde hiçbir şey yoktu. Bize döktükleri sular saçımızda buz olmuştu. Sadece bir arkadaşımız telefonunu saklamıştı. Onun sayesinde kurtulduk. Çıkan iki arkadaşımızdan Emin TANRIVERDİ’yi aradık. Konum gönderdik ona. Bir saat kadar yol kenarında bekledik.

Görüşmecilere refakat eden avukatlar:

“Yeni Mahalle Cemevi’nde bulunan kriz koordinasyonundan 3 avukat, Bahoz, Emin aracımıza binip Yenimahalle Cemevi’nden mağdurlar tarafından bize gönderilen konuma gittik. (13 km mesafedeydi) Yardıma gelen arkadaşlar araca binmedi. Ceketlerimizi ona giydirilerek mağdurları cemevine götürdük. Orda ihtiyaçları karşılandı. Sağlık ocağına tedavi için de gönderildiler. Sonrasında Besni’ye gittik. Orda rapor aldık. Aydın TANRIVERDİ’nin durumu kötüydü, onu Diyarbakır’a gönderdik. Diğer arkadaşları alıp Cemevine gittik. Mağdurlara ait Fiorino marka araç Cemevinin önünde tekerlekleri patlatılıyor, dikiz aynaları kırılıyor. Koordinasyondan 5 avukat arkadaş ve 3 milletvekili vardı cemevinde. Besni’ye gittik. Darp raporu aldık. Gözündeki zarardan dolayı Aydın Tanrıverdi’ni Dicle Üniversitesi Hastanesi’ne gönderildi.

Başvurucular söz alarak, “Biz yol kenarındaydık. Polis aracıyla sivil polisler geldi. Biz saklandık, 1 saate yakın orada yardım gelmesini bekledik. Sonra arkadaşlarımız gelip bizi aldılar. Kendi üzerlerindeki kıyafetlerin bir kısmını bize giydirdiler. Karakoldayken araç anahtarımızı kolluk görevlileri almış ve bize geri vermemişlerdi. Aracımızın yerini biliyorlardı. Geldiğimiz yerde aracımızın 4 tekerleğinin patlatıldığını, dikiz aynalarının kırıldığını ve araç anahtarımızın vatandaşların ısınmak için yaktıkları ateşin içine atıldığı gördük. Buna ilişkin görüntüler var. Araç sahibi Aydın Tanrıverdi’dir. Gün içinde İbrahim’in üzerinde 800 TL, Y.A.’nın üzerinde 1000 TL’den fazla, Recep’in üzerinde 150 TL vardı. Ancak paralarımızı da eşyalarımız ile birlikte aldılar bizden ve geri vermediler. Erhan ve Aydın’ın üzerinde para yoktu.” Şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

HEYETİN GÖZLEMİ

- İşkence ve kötü muameleye maruz kalan başvurucular ile yapılan görüşmede yaşanan vakıa nedeniyle el, yüz ve kol bölgelerinde fiziksel bulguları taşıdığı, ekimozların, şişliklerin ve hassasiyetin hala mevcut olduğu gözlemlenmiştir.
- Başvurucularla yapılan görüşme esnasında incelenen fotoğraflarda işkence ve kötü muameleye uğrayan başvurucuların vücutlarının çeşitli bölgelerinde yoğun ekimozların bulunduğu görülmüştür.
- Başvurucular tarafından alınan adli muayene raporlarının işkencenin belgelenmesi için fiziksel ve ruhsal muayeneleri İstanbul Protokolü'ne uygun bir şekilde alınmadığı, birçok bulgunun adli muayene raporlarına işlenmediği tespit edilmiştir.
- Başvurucuların; görüşme sırasında, avuçlarını birbirine sıkı bir şekilde geçirme, başı eğik şekilde durma gibi benzer birçok davranışı yansıtımları aşırı stresli ve gergin olduklarını ve psikolojik işkenceye maruz kaldıklarını düşündürmüştür.

HEYETİN TESPİTLERİ VE YASAL DÜZENLEMELER

12/02/2023 tarihinde basına yansıyan görüntüler, başvurucuların işkence ve kötü muameleye maruz kaldığına dair yapmış olduğu başvuru ardından heyetçe başvurucularla yüz yüze görüşülmüş ve yapılan inceleme çalışmaları sonucunda şu sonuçlara varılmıştır:

- Başvurucular ile yapılan görüşmelerde alınan öyküler, bölgeye ulaşan avukatlarının izlenimleri, darp raporları ile olaya dair yapılan görüşmelerdeki tutarlı beyanlar neticesinde, başvurucuların işkence ve kötü muameleye maruz kaldığına dair güçlü bir kanaat oluşmuştur.
- Var olan cezasızlık politikaları, siyasi otoritelerin afet bölgesinde yaşanan hırsızlık ve yağma gibi iddialara ilişkin belirli kişi veya etnik gruba yönelik söylemlerinin afet bölgesinde işkence ve kötü muamele vakıalarının yaygınlaşmasına sebep olduğu sosyal medyada yer alan işkence ve kötü muamele yasağının açıkça ihlal edildiği görüntülerin sayısındaki artışı tetiklediği ve failleri cesaretlendirdiği bu sebeple başvurucuların da kolluk kuvvetleri tarafından bu şekilde görüntülenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

- Başvurucuların kendilerine failer tarafından sürekli olarak nereli olduklarının sorulması ve ardından tekrar tekrar darp edildiklerine ilişkin beyanları işkence ve kötü muamele yasağının ayrımcı saikler ile ihlal edildiğini düşündürmüştür.
- Başvurucular işkence ve kötü muamele ile oluşan tüm yara ve sağlık problemlerine sahipken, iletişim araçlarına erişimleri engellenerek, ıslatılarak ve kıyafetlerini giymelerine izin verilmeyerek sıcaklığının sıfırın altında olduğu bir gecede şehrin 10 kilometre dışına bırakılmıştır. Başvurucuların öngörülebilir hayati risk altında kalması nedeniyle yaşam hakkı ihlali tehlikesi ile karşı karşıya bırakıldıkları düşünülmektedir.

Başvuruculara karşı işkence, insanlık dışı ve kötü muamele yasağını ihlal teşkil eden eylemlerin varlığına kanaat getirildiği bu sebeple adli gerçeğin açığa çıkarılması ve failerin tespiti açısından etkili bir adli soruşturma yürütülmelidir. Nitekim;

1-) Birleşmiş Milletler- İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin 1. Maddesi'nde hükmedildiği üzere: *“İşkence, bir kimseye karşı, kendisinden itiraf almak veya üçüncü kişi hakkında bilgi edinmek, kendisinin veya üçüncü kişinin yaptığı veya yaptığından kuşkulanan bir eylem nedeniyle cezalandırmak veya kendisini veya üçüncü kişiyi korkutmak veya zorlamak amacıyla veya ayrımcılığa dayanan herhangi bir sebeple, bir kamu görevlisi veya resmî sıfatla hareket eden bir başka kişi tarafından veya bu görevlinin veya kişinin teşviki veya rızası veya muvafakatiyle işlenen ve işlendiği kimseye fiziksel veya ruhsal olarak ağır acı veya ıstırap veren herhangi bir edimdir.”*

Anayasanın 17/3. Maddesinde hükmedildiği üzere; “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) 3. Maddesinde hükmedildiği üzere; "Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

TCK'nın 94. Maddesi'nde hükmedildiği üzere: “Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

2-) Anayasa Mahkemesi 28/09/2016 tarihinde Başvuru No:2014/5097 sayılı kararında; “Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır.” (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80) “Devletin, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir.” (Cezmi Demir ve diğerleri, § 81).” Diyerek imzacı olan devlete yeniden İHAS'ın 3.maddeden doğan yükümlülüklerini hatırlatmıştır.

3-) Yargıtay 8.Ceza Dairesi'nin 05.04.2017 gün ve E. 2016/5680- K. 2017/3721 sayılı kararında; Polis Merkezi'nin Amiri olan ve darp olayını görmesine önleme görevi bulunmasına rağmen müdahale etmeyerek suça iştirak eden sanığın üzerlerine atılı işkence yapmak suçunu işlediğinin gözetileceğine hükmetmiştir. Nitekim İHAM da İzci/Türkiye Kararında (İHAM, B.No. 42606/05, § 99, 23 Temmuz 2013) konu hakkında anlaşılır kuralların kabul edilmesinin ve kolluk görevlilerinin uygun şekilde eğitilmelerini ve gösteriler esnasında kontrol, denetim ve gözetimlerinin sağlanmasını temin edecek bir sistemin geliştirilmesinin ve ayrıca herhangi bir şekilde, özellikle de sert direniş göstermeyen kişilere karşı güç kullanımının gerekli, orantılı ve makul olup olmadığına ilişkin olarak, olayın gerçekleşmesinden sonra etkin bir ex post facto inceleme yapılmasının son derece önemli olduğunu belirtmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, Savcının Ceza Adaleti Sistemindeki Rolü Hakkında (2000)19 sayılı tavsiye kararında, savcılarının her koşulda, başta rüşvet ve yolsuzluk, yetkinin kötüye kullanılması, ağır insan hakları ihlalleri ve uluslararası hukukta öngörülen diğer suçlar olmak üzere işledikleri suçlar nedeniyle kamu görevlilerini herhangi bir engelle karşılaşmaksızın soruşturabilecek bir durumda olmaları gerektiği belirtilmektedir (para. 16). Polis operasyonlarına ulusal hukuk tarafından sadece izin verilmekle kalınmayıp bunlar aynı zamanda, yine bu hukuk içerisinde, keyfiliğe, yetki aşımına ve kaçınılabilecek vakıalara karşı uygun ve etkili bir güvence sistemi çerçevesinde yeterince sınırlandırılmış olmalıdır.

4-) Ayrıca şüphelilerin işkence suçuna sebebiyet veren eylemlerinin TCK'nın 86. Maddesi ile düzenlenen "kasten yaralama", 125. Maddesi ile düzenlenen "hakaret", 106. Maddesi ile düzenlenen "tehdit", 109. Maddesi ile düzenlenen "hürriyetinden yoksun bırakma", 148-149. Madde ile düzenlenen "nitelikli yağma", 257. Maddesi ile düzenlenen "görevi kötüye kullanma" ve 203. Maddesi ile düzenlenen "resmi belgede sahtecilik" suçları ve nitelikli hallerini de oluşturduğu gözetilmelidir.

TCK'nın 86. Maddesinde; "kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır."

106. Maddesinde; "Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle:12/5/2022-7406/6 md.) Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur."

125. Maddesinde; "Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır." Hususları belirtilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 109/1. Maddesi gereğince, "Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir."

5237 sayılı TCK'nın 148-149. Maddesi kapsamında, "Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." TCK'nın 149/1-4-8. Maddeleri gereğince nitelikli yağma suçu kapsamında, "Yağma suçunun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır." hususu belirtilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- İstanbul Protokolü ilkelerine dayalı olarak, işkenceye ilişkin iddiaların hızlı, etkin, tarafsız bir şekilde soruşturulması, bağımsız heyetlerce araştırılması, adli yargılama süreçlerinin her aşamasının uluslararası etik ve hukuk kurallarına uygun olarak yürütülmesi gerekmektedir.
- İşkenceye maruz kalan başvuruçuların Türkiye'nin de imzacısı olduğu attığı uluslararası sözleşme ve belgelerde yer alan "telafi/zararın karşılanması" haklarının gereği tüm boyutları ile yerine getirilmelidir.
- İşkence ve kötü muamele, kasten yaralama, kasten insan öldürmeye teşebbüs, görevi kötüye kullanma, yağma, hakaret ve tehdit suçlarının işlenmiş olması ihtimaline binaen re'sen soruşturma başlatılmalıdır. Maddi gerçeğin açığa çıkarılması ve faillerin tespiti açısından etkili bir adli soruşturma yürütülmelidir.

Bu çerçevede;

1. Öncelikli olarak Recep Tanrıverdi, İbrahim Tanrıverdi, Erhan Tanrıverdi, Y. A. ve Aydın Tanrıverdi kişilere ait belirtilen cep telefon numaraları esas alınarak; 11.02.2023 günü saat: 21:00 ile 01:00 arasındaki baz istasyon sinyallerinin ve HTS kayıtlarının toplanması
2. 11.02.2023 tarih ve 23:00-01:00 saatleri arasında sinyal alınan baz istasyonuna yakın yerlerde keşif yapılmasını ve tüm delillerin toplanması,
3. İşkencede kullanılan sopa, su şişesi, kazma gibi suç aletlerinin toplanıp muhafaza altına alınmasını ve parmak izi araştırmasının yapılması,
4. Soğuk havada başvuruçuların üzerine dökülen su şişelerinin Urfa Yolu üzerinde Karakoldan çıktıktan sonra 10 km uzaktaki boş araziye atılmış olması sebebiyle bilhassa 5lt'lik su şişelerinin söylenen bölgeden delil mahiyetinde toplatılması,
5. Şüphelilerin, Adıyaman İli'nde bulunan başvuruçuların tarifleri ile Urfa Yolu çıkışında bulunan 3 katlı Karakolu'na bağlı polis ve yine biri uzman çavuş diğerleri jandarma olmaları ve delilleri karartma şüphesi olması sebebiyle başka bir karakol birimine devredilmesi,
6. Adıyaman ve olay yerine yakın tüm polis ve jandarmanın kimliğinin tespit edilmesi,

7. Faillerin tespitiyle, işkence ve kötü muameleye maruz kalanlarca teşhis işleminin gerçekleştirilmesi,
  8. 11.02.2023 tarih ve 23:00-01:00 saatleri arasındaki tüm telsiz kayıtlarının toplanması,
  9. Olay yeri ve güzergahında mobese olup olmadığı, mobesenin olması halinde 11.02.2023 tarih ve 23:00-01:00 saatleri arasındaki görüntülerin toplanması,
  10. Başvurucuların fiziksel görünümünü tariflediği kolluk görevlilerinin kimliğinin tespiti ile ifadesinin alınması,
  11. Başvurucuların beyanlarında belirtilen, beyaz renkli minibus ve Zazaca konuşan şoför ile arkadaşının HTS ve mobese kayıtlarıyla belirtilen güzergahlarda araştırma yapılarak kimliklerinin tespit edilerek, ifadelerinin alınması,
  12. Adıyaman'ın Urfa Yolu çıkışında bulunan 3 katlı Karakolunda bulunan amir ve tüm polislerin işkence ve kötü muamele gerçekleşirken engellememesi ve re'sen engellenmesine yönelik harekete geçmemesi sebebiyle suça iştirak etmeleri sebebiyle ifadelerinin alınması,
  13. İşkence görüntülerinin polislerin telefonları aracılığıyla kayda alınması sebebiyle karakolda görevli tüm polislerin telefonlarına el konulup incelenmesi,
  14. D.A. ve Diyarbakır ili Çınar ilçesi Çümçelik Köyü muhtarının tanık olarak beyanının alınması,
  15. İşkence ve kötü muameleye maruz kalanların, enkaz alanında çalıştıklarını gören kişiler tespit edilerek tanık olarak beyanlarının alınması, bu nedenle enkaz alanının bulunduğu yerin ivedilikle tespiti,
  16. Adıyaman Besni Devlet Hastanesi'nin acil servisinin 12.02.2023 gün ve saat 03:00-05:00 arasındaki tüm kamera kayıtlarının toplanması,
  17. Adli muayeneyi gerçekleştiren görevli Dr. İ. A. 'ın işkencenin belgelenmesi için fiziksel ve ruhsal muayeneyi İstanbul Protokolü'ne uygun bir şekilde alması gerekirken hiçbir bulguyu adli muayene raporuna işlememesi sebebiyle işkence, görevi kötüye kullanma, resmi belgede sahtecilik suçlarından ifadesinin alınması gerekmektedir.
- Yargı ve idari merciler tarafından ulusal ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin getirdiği yükümlülüklerle tam ve eksiksiz olarak uyulmalı, belirtilen hususlara riayet edilmelidir.